

I. Éjszaka hajtja végre a személy elleni jogtalan támadást, aki a vidéki település utcájában 01:30 és 02:00 óra között a neki háttal álló – vele előzőleg semmiféle nézeteltérésbe nem került – gyanútlan terheltet minden előzmény nélkül hátulról megrúgja, majd ököllel arcul üti.

E testi épség elleni támadást – törvényi vélelem alapján – olyannak kell tekinteni, mint amely a megtámadott életének kioltására is irányult volna, ezért annak halálos késszúrással történő elhárítása jogos védelem miatt büntetendő cselekményt nem valósít meg, és a terhelt felmentésének van helye [Btk. 21. §, 22. § (1), (2) bek. a) pont; 6. § (3) bek. a) pont, Be. 333. § (1) bek.].

II. A terheltet éjszaka ért személy elleni jogtalan támadás megalapozza az elhárítás szükségességét, amely nem korlátozható, ezért túllépése fogalmilag kizárt. Így nem szab határt a támadó életének feltétlen kímélete sem [Btk. 22. § (2) bek. a) pont].

III. A közvilágítás működése az éjszaka tényét és annak büntetőjogi jelentőségét, törvény rendelkezése szerinti megítélését nem befolyásolja (4/2013. BJE határozat).

- [1] A törvényszék a 2014. január 31. napján kihirdetett ítéletével a terheltet a Btk. (2012. évi C. tv.) 164. § (1) bekezdésébe ütköző, de a (3) bekezdés szerint minősülő és büntetendő testi sértés büntette miatt 1 év börtönben végrehajtandó szabadságvesztés büntetésre ítélte, az emberölés büntette miatt emelt vád alól felmentette.
- [2] Az elsőfokú bíróság ítéletét az ítéltábla a 2014. május 13. napján kihirdetett végzésével hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította azzal, hogy az eljárást tárgyalási szaktól kell megismételni és a törvényszék másik tanácsának kell eljárnia.
- [3] A törvényszék a 2015. december 18-án kelt ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntettében [Btk. 160. § (1) bek.], ezért 12 évi szabadságvesztésre és 10 évi közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a szabadságvesztést börtönben kell végrehajtani.
- [4] Az ítélet ellen a terhelt és védője jogos védelemre hivatkozással felmentés végett jelentett be fellebbezést, míg az ügyész az ítéletet tudomásul vette.
- [5] A másodfokon eljáró ítéltábla a részleges megalapozatlanság kiküszöbölése érdekében a másodfokú eljárásban a Be. 363. § (2) bekezdés b) pontja alapján bizonyítást rendelt el. A felvett bizonyítás és az iratok tartalma alapján a tényállást az alábbiak szerint egészítette ki:
- [6] A 7. oldal 1. bekezdés 2. mondatát követően kiegészítette azzal, hogy a terhelt formálható kiskamaszként kapta az első fegyverszerű tárgyat. Ez egy pozitív nyaralási élményhez is kötődik. Születésnap ajándéka is rugós bicska volt, amit szintén egy örömteli élménnyel

azonosíthatott. Ezért elképzelhető, hogy a pozitív élmények hatására indult el a gyűjtő hajlama. Valószínű, hogy a családjában elfogadott férfias hozzáállást jelöli ezeknek a fegyvereknek a birtoklása.

- [7] A 4. bekezdést kiegészítette azzal, hogy a terhelt enyhe fokú alkoholos befolyásoltság állapotában volt, a véralkohol koncentráció 1,13 ezrelék volt.
- [8] A 9. oldal 5. bekezdéséből mellőzte, hogy „P. N.-nek erről a magatartásáról tudott a vádlott”.
- [9] A 9. oldal 5. bekezdéséből mellőzte, hogy a P. N. „szevasztok csírák” beszólásából kölcsönös szóváltás keveredett, helyette rögzítette, hogy a három személy a beszólásra reagálás nélkül tovább ment.
- [10] A 10. oldal 5-6. bekezdéseiből mellőzte, hogy mindhárman a sértett közvetlen közelében álltak meg, és vitázni kezdtek P. N.-nel, helyette azt rögzítette, hogy T. I.-től és Ö. R.-től távolabb állt meg, majd az úttest másik oldalán az útpadkáról szemlélődött.
- [11] A 11. oldal 5. bekezdés utolsó mondatából mellőzte a terhelt azon közlését, hogy „ezt még megbánod”.
- [12] A 11. oldal 5. bekezdése után rögzítette, hogy P. N. emelgette a bal karját vállmagasságban behajlított könyökkel a terhelt irányába.
- [13] A 13. oldal 5. bekezdését követően rögzítette, hogy az események széles utcán, működő közvilágítás mellett, jól látható fényviszonyok között történtek.
- [14] Az ítélet tábla a 2016. október 18. napján jogerős ítéletével a törvényszék ítéletét megváltoztatta, a terhelt szabadságvesztés büntetését 5 év 6 hónapra, közügyektől eltiltás mellékbüntetését 6 évre enyhítette.
- [15] A jogerős ítélet ellen a fellebbviteli főügyészség a Be. 416. § (1) bekezdés b) – valójában a) – pontjára hivatkozással a terhelt javára nyújtott be felülvizsgálati indítványt, amelyben a Btk. 22. § (1) és (2) bekezdés a/aa) alpontja alapján a terhelt jogos védelem címén, a Be. 6. § (3) bekezdés a) pont 1. fordulata alapján történő felmentését indítványozta.
- [16] A felülvizsgálati indítvány szerint az ítélet tábla a büntetőtörvénnyel ellentétesen értékelte a Btk. 22. § (2) bekezdés a) pont aa) alpontjának rendelkezését, amely szerint a Kúria 4/2013. BJE határozatának 2. pontjában rögzített kötelező jogegységi döntés irányadó.
- [17] Eszerint a Btk. 22. § (2) bekezdés a) és b) pontjaiban szabályozott esetek bármelyikének megvalósulása megalapozza a védekezés teljes szabadságát, amely azt jelenti, hogy ha a támadás jogtalansága megállapítható, úgy az elhárítás szükséges, a túllépés fogalmilag kizárt, ezért nem is vizsgálható.

- [18] A megdönthetetlen vélelem megőrzi a korábbi ítélkezési gyakorlat által kimunkált és követett azon elvet, mely szerint – a védett jogtárgyak egyenrangúságára figyelemmel – az élet elleni támadással szemben a védekezés szükséges mértéke nem léphető túl.
- [19] Az éjjel fogalmára a Btk. nem ad meghatározást. A BJE iránymutatása szerint nincs olyan ok, amely miatt a magánlaksértés e napszak értelmezésére vonatkozó ítélkezési gyakorlatától el kellene térni, „tehát az a jogos védelem új rendelkezéseinél is irányadó”.
- [20] A napszak értelmezési körében tehát a megtámadott személy(ek) éberségi állapota, valamint a fényviszonyok önmagukban nem releváns tényezők. Egyedül az új törvényhez fűzött indokolás irányadó, amely szerint „ezekben az esetekben a bíróságnak nem kell vizsgálnia a szükséges mérték kérdését”. A 22. § (2) bekezdés a)-c) pontjaiban megkívánt feltételek megvalósulása mérlegelést nem enged, ugyanis a védekező cselekménye annak kifejtésekor nem büntetendő, mert nélkülözi a társadalomra veszélyességet.
- [21] „A 2012. évi C. törvény általános indokolásából megismerhető jogalkotói akarat világos célkitűzése a súlyos, erőszakos bűncselekmények elleni hatékonyabb fellépés biztosítása, a jogos védelmi helyzet kiszélesítése. A jogalkotó tehát a jogos védelmet tágítani, nem pedig szűkíteni kívánta.” (Kúria 4/2013. BJE határozat 2. pont.)
- [22] Az ítélőtábla indoklásában törvényi felhatalmazás nélkül mintegy relativizálta az „éjjel” fogalmát, amely a BJE határozat hivatkozott értelmezésével nyilvánvalóan ellentétes.
- [23] Az éjjel fogalmának értelmezése kapcsán hivatkozott arra, hogy „a Btk. 22. § (2) bekezdés b) pont négy fordulata gyakorlatilag nem más, mint a Btk. 221. § (1) bekezdésében írt magánlaksértés minősített esetének beépítése a jogos védelembe, illetve a jogos védelem kiterjesztése magánlaksértés esetére”.
- [24] E napszak büntetőjogi jelentősége abban ragadható meg, hogy a sértett fél védekező képességével szemben a támadó előnyt élvez. Ez a csökkent képesség komplex jellegű: nem a világítási viszonyok, hanem az érzékszervi (észlelési) és kommunikációs lehetőségek, valamint reakcióképesség korlátozottságában nyilvánul meg. A bírói gyakorlat szerint az „éjjel”, mint a magánlaksértés bűncselekmény minősítő körülménye attól függetlenül megállapítható, hogy az ún. házi jog alanya, milyen világítási vagy egyéb, éberségére utaló viszonyok között válik jogtalan behatolás, illetve benntartózkodás sértettjévé.
- [25] A felülvizsgálati indítvány szerint a terhelt a sértett felemelt bal karjának fenyegető mozdulatára, valamint a mellkasi szúrást követő ellenállására tekintettel jogosan számíthatott a további támadására. A terhelti védekezés szükségességét kiváltó közvetlen

sértetti támadás a farpofát ért második szűrés időpontjában is fennállott, ezáltal mindkét szűrés alkalmazásánál egységesen jogos védelmi helyzetben volt.

- [26] A főügyészség indítványozta, hogy a Kúria a terheltet az ellene emberölés büntette miatt emelt vád alól a Btk. 22. § (1) bekezdésének és a (2) bekezdés a) pont aa) alpontjának rendelkezése alapján büntethetőséget kizáró jogos védelem okából, a Be. 6. § (3) bekezdés a) pont 1. fordulata alapján mentse fel.
- [27] A Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványt átíratában változatlanul fenntartotta.
- [28] Álláspontja szerint a szituációs jogos védelmi helyzetre figyelemmel a támadást élet elleni támadásként kell értékelni, így – figyelemmel a védett jogtárgyak egyenértékűségére – az elhárítás szükséges mértékének túllépése fel sem merülhet.
- [29] A tényállás szerinti cselekménysor egységes, megszakítás nélküli volt. A terhelt nem tudhatta, hogy az első szűrése milyen eredménnyel járt és nem volt oka azt feltételezni, hogy a támadás megszűnt. Ezért a második szűrés idejére sem szűnt meg a javára értékelendő szituációs jogos védelmi helyzet, így büntetőjogi felelőssége azzal kapcsolatban sem állapítható meg.
- [30] A felülvizsgálati indítvány és a Legfőbb Ügyészség álláspontja alapos.
- [31] A Kúria a Be. 420. § (1) bekezdése és a Be. 424. § (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott, amelyen a Legfőbb Ügyészség képviselője a felülvizsgálati indítványát fenntartotta és részletesen indokolta.
- [32] A nyilvános ülésen a terhelt védője csatlakozott a felülvizsgálati indítványhoz.
- [33] A Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot az abban rögzített tényállás alapulvétele mellett egyrészt a felülvizsgálati indítványban megjelölt – a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott okból, valamint a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában írt egyéb eljárásjogi felülvizsgálati okok tekintetében – Be. 423. § (4) és (5) bekezdése alapján bírálta felül.
- [34] A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja szerint a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak van helye, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor.
- [35] Az ügyészség ilyen anyagi jogi szabálysértésre hivatkozott, amikor azt állította, hogy a terhelt jogosan védekezett jogtalan támadójával szemben.
- [36] A Btk. 22. § (1) bekezdése szerint nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

- [37] A másodfokú bíróság helyesen állapította meg, illetve egészítette ki az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást, de abból a Btk. 22. § (2) bekezdés a) pontjának és az éjszaka értelmezését illetően téves következtetést vont le.
- [38] A felülvizsgálat során irányadó tényállás szerint 2012. október 13-án az éjszakai órákban egy nagyobb társaság, többek között P. N., P. D., A. A., továbbá T. I., Ö. R., M. Z. és a terhelt szórakozott, melynek során szeszest is fogyasztottak.
- [39] P. N.-t ittas állapota miatt hazaküldték a szórakozóhelyről, ezért ő, testvére és A. A. elhagyták a helyszínt és elindultak hazafelé, majd október 14-én kb. hajnali 1 óra 30 és 2 óra között H.-n, a K. utca 170. számú ház előtt megálltak beszélgetni B. B.-vel, B. R.-rel és a társaságukban lévő fiatalokkal, amikor az ugyancsak hazafelé tartó T. I., a terhelt és Ö. R. elhaladtak előttük az úttest túloldalán, amikor is P. N. utánuk szólt, hogy „szevasztok csírák”, azonban a három személy továbbment, majd néhány házzal odébb megálltak, hogy negyedik társukat, M. Z.-t bevárják.
- [40] Ö. R. telefonjáról felhívták M. Z.-t, és figyelmeztették, hogy kerülje el P. N.-t, de ő ennek ellenére odament P. N.-hez és társaságához, majd vita és dulakodás, lökdösődés kezdődött közte és P. N. között, ezért ezt látva T. I., Ö. R. és a terhelt visszaindultak azért, hogy ha kell, M. Z. védelmében fellépjenek.
- [41] A terhelt azonban eltávolodott a dulakodók közeléből, az úttest túloldalára ment.
- [42] P. N. ezt észlve átment az úttest túloldalára és a neki háttal álló, és M. Z. felsőjét a földről felvenni akaró terheltet a térdhajlatánál megrúgta, amitől a terhelt kissé megrogyott.
- [43] A terhelt megfordult, mire őt P. N. kis erővel ököllel szájon ütötte, mire a terhelt ekkor közölte vele, hogy „ezt nem kellett volna”.
- [44] Ezzel egyidejűleg a terhelt a bal kezével elővette a rugós kését, majd átvette a jobb kezébe, és kaszáló mozdulattal, közepes vagy azt meghaladó erővel mellkason szúrta P. N. sértettét.
- [45] A sértett állva maradt, egyensúlyát nem veszítette el.
- [46] Ezt követően a terhelt – elhaladva a sértett mellett – a neki már háttal álló P. N.-t egy balról jobbra, majd vissza irányban végrehajtott kaszáló jellegű mozdulattal újra megsebesítette a kb. 1 méter magasra emelt késsel.
- [47] Az első mellkasi szúrás az V. bordaközbe hatolt, és a bordaközi izmon keresztül a mellkasban áthatoló jellegben sértette a szív bal kamra elülső és hátsó falát, amely a sértett halálát okozta.
- [48] A második, balról jobbra irányuló szúrás a talp síkja felett 99 cm-es magasságban érte a sértett testét, a jobb farpofába hatolt 8 cm mélyen.

- [49] A terhelt ezt követően a kést az árok irányába dobta, majd maga is részt vett a sértett ellátásában, illetve újraélesztésében.
- [50] A. A. értesítette a mentőket október 14-én hajnali 2 óra 4 perckor. Az OMSZ értesítésére a rendőrök 2012. október 14-én hajnali 2 óra 15 perckor érkeztek a helyszínre, majd a mentő a rendőrök után 9 perccel, 2012. október 14-én hajnali 2 óra 24 perckor ért a helyszínre.
- [51] A sértett halála ellátás közben, 2012. október 14-én 2 óra 24 perc és 3 óra 5 perc között következett be.
- [52] Tévedett az elsőfokú bíróság, amikor arra az álláspontra helyezkedett, hogy a terhelt javára a jogos védelmi helyzet nem állapítható meg, ugyanakkor a másodfokú bírósággént eljáró ítélőtábla a tényállás kiegészítését és helyesbítését követően helyesen vont következtetést arra, hogy a sértett támadása jogszerűtlen volt és annak elhárítása a terhelt részéről szükséges cselekménnyel történt, de téves az a megállapítása, amely szerint a terheltet nem illette meg a „védekezés teljes szabadsága”, ugyanis a védekezés szükséges mértékét túllépte, és sem ijedtségre, sem menthető felindulásra nem vonható következtetés.
- [53] A másodfokú bíróság megállapította, hogy a terhelt bár jogos védelmi helyzetben cselekedett, az elhárítás szükséges volt, azonban az elhárítás szükséges mértékét kirívó aránytalansággal túllépte.
- [54] A másodfokú bíróság tévedését az okozta, hogy az általa is helyesen idézett kommentárban ezzel kapcsolatosan írt azon okfejtésből, miszerint „ha egy környezet mesterségesen kiküszöböli az éjjel említett tulajdonságait és a nappalal azonos körülményeket teremt, akkor az ilyen feltételek mellett végrehajtott támadásokat is az éjjel figyelmen kívül hagyásával, a jogos védelem általános szabályai szerint indokolt vizsgálni és az elhárító cselekmény megítélésére a 21. § (1) bekezdése, valamint a 22. §-ának (3) bekezdése alkalmazható”, hibás következtetést vont le, és helyezkedett arra az álláspontra, hogy mivel az „események széles utcán, működő közvilágítás mellett, jól látható fényviszonyok között történtek” a terhelt részéről, a többiek „cselekvősége végig nyomon követhető volt”, következésképpen „végig látta az eseményeket”, a védekezés teljes szabadsága nem volt megállapítható.
- [55] Ez a következtetés helytelen, ugyanis a kommentár idézett szövege csak arra a kivételes esetre vonatkozhat, amikor valamely környezet mesterségesen teremt nappali körülményeket, és ezért indokolt lehet a jogos védelmi helyzet általános szabálya szerinti vizsgálata.
- [56] A jelen ügyben elbírált cselekmény azonban egy vidéki településen, hajnali 1 óra 30 perc és

2 óra között az utcán történt, vagyis semmi olyan körülmény nem merült fel, amely az éjjel fogalmának eltérő értelmezésére okot adott volna, ugyanis az utcai közvilágítás működtetése éppen az éjszaka miatt volt szükséges. (A törvény nem „vaksötétről”, hanem éjszakáról rendelkezik.)

- [57] A törvényt magyarázó jogirodalom használata nem eredményezhet törvényrontó jogalkalmazást és nem vezethet – miként arra a fellebbviteli főügyészség felülvizsgálati indítványa helyesen rámutat – az éjjel fogalmának „törvényi felhatalmazás nélküli relativizálásához”.
- [58] Az ítélőtábla olyan jogkérdésre keresett magyarázatot, amely az ítélkezési gyakorlatban kimunkált, vitássá tenni felesleges. Az elkövetés időpontja és a helyszín félreérthetetlenül és félremagyarázhatatlanul éjszakai támadást tesznek megállapíthatóvá.
- [59] A felülvizsgálat során is irányadó tényállás szerint azt a terheltet, aki sem szóváltásban, sem tettelegességben nem vett részt és kívülállását azzal is kifejezésre juttatta, hogy az utca túloldalán zsebre dugott kézzel, háttal állt, éjjel egy és két óra között érte testi épség elleni támadás.
- [60] A terheltnek ez a külvilágbeli, más által észlelhető magatartása egyértelmű és félreérthetetlen. Ebből egyedül az a következtetés vonható, hogy a terheltnek a neki felrótt cselekményt közvetlen megelőzően semminemű támadó, beavatkozó szándéka nem volt, ellenkezőleg, a magatartásával nem csupán a passzivitását, hanem az elhatárolódását fejezte ki, félreérthetetlenül.
- [61] A Btk. 22. § (2) bekezdés a) és b) pontjaiban szabályozott esetei a hozzájuk tartozó alpontokkal konjunktívák, vagyis az a), illetve b) pont a hozzátartozó valamelyik alponttal együtt külön-külön alkot együttes feltételt.
- [62] A terheltet éjszaka érte személy elleni jogtalan támadás, ami azt jelenti, hogy ha a támadás jogtalansága megállapítható, úgy az elhárítás szükséges, a túllépés fogalmilag kizárt, ugyanis úgy kell tekinteni, hogy a jogtalan személy elleni támadás a védekező élete ellen is irányult, tehát a védekező elhárító cselekményét a támadó életének feltétlen kímélete nem korlátozza. A jogalkotó az élet kioltására irányuló támadás megdöntethetetlen törvényi védelmével a védett jogtárgyak egyenértékűségét emelte a jogintézménybe, és a bírói gyakorlat által kimunkált azt az elvet tette pozitív írott joggá, amely szerint az élet ellen irányuló támadás elhárításakor a védekezés – eredményre tekintet nélkül – korlátlan.
- [63] A kifejtett indokoknak megfelelően a Kúria a Be. 427. § (1) bekezdés b) pontjának megfelelően a megtámadott határozatokat megváltoztatta, és maga hozva a törvénynek

megfelelő határozatot, a terheltet az ellene a Btk. 160. § (1) bekezdésébe ütköző emberölés bűntette miatt emelt vád alól – a Be. 6. § (3) bekezdés a) pont I. fordulata szerint, jogos védelem miatt – a Be. 331. § (1) bekezdése alapján felmentette.

(Kúria Bfv. III. 235/2017.)